ÚSMĚVNÉ CHVÍLE ČESKÉ ENTOMOLOGIE

Zdeněk Koleška

Tak jako v každém oboru lidské činnosti, tak i v entomologii se čas od času vyskytnou chvíle, které vážné badatele i jejich vážnou vědu poodhalí trochu z jiné stránky. Poodhrne se závoj vážného soustředěného zadumání, proskočí jiskra veselí a my se můžeme přesvědčit, že i entomologové jsou od dávných časů lidé veselí, vtipní a rozšafní, se smyslem pro humor, zábavu i legraci.

Svědčí o tom několik drobných historek, které zde budu pro dobrou pohodu naší entomologické veřejnosti vypravovat.

- Emanuel Lokay senior, společně s tehdy ještě mladým studentem Antonínem Fričem prožili veselou příhodu, která nastala po jedné letní povodni na Vltavě. Vltavské vody nanesly z jižních Čech tisíce brouků kteří zůstali v Praze v pobřežním náplavu. Lokay s Fričem sbírali tento náplav s velkým nebezpečím, neboť mladý Frič se při dřevěném roubení u Sovových mlýnů spouštěl až k hladině rozbouřených vod a Lokay jej držel za nohy. Kořist byla znamenitá. Během čtrnácti dnů bylo z vysychajícího náplavu vybráno několik hrnců různých brouků, připravených k preparaci. Zásoba brouků stála v hrncích za okny v přízemí Lokayova bytu v dnešní Purkyňově ulici a vedle nich postavila paní Lokayová ustydnout velký hrnec s husím sádlem. Vůně husího sádla pravděpodobně přivábila jakéhosi zloděje, který vymáčkl v noci sklo okna, ale spletl se a odnesl místo hrnce se sádlem, ony hrnce s brouky. Těžko asi říci, kdo se více zlobil, zda-li Lokay, který přišel o výsledek své entomologocké kořisti nebo zloděj, který nalezl v hrncích místo něčeho dobrého k snědku jen a jen samé brouky.

- Nestor českých koleopterologů Emanuel Lokay senior, byl vpravdě prvým objevitelem entomologicky bohatých lokalit zbraslavské Závisti. Vždy s nastávajícím jarem bylo na něm možno pozorovat zvláštní nepokoj a spěch, když v sobotu odpoledne pobral do kapes několik lahviček, a opouštěje Prahu proti proudu Vltavy zamířil na Závist. Jakmile se vymanil z ulic města, zvolnil krok, vytáhl brýle a bedlivě prohlížel keře, stromy, skály i zdi domů, kolem kterých se ubíral, aby mu žádný zajímavější člen hmyzího pokolení neušel. Když dorazil na Závist, nejprve

se pozdravil s panem fořtem ve staré myslivně Zálužance, ohlásil se mu na nocleh. Pak spěchal sbírat do závisťských strání nebo prolézal Březanským údolím podél potoka. Druhý den ráno, hned po východu slunce, pokračoval ve své sběratelské činnosti, ze které bývala kořist velice bohatá.
No a když se v neděli odpoledne přihnali z Prahy na Závist sváteční entomologové, jsouce nad míru uříceni - tu již Lokay odpočíval v zahradní restauraci při sklenici piva a dráždil "sváteční lovce" plnými smrtičkami nasbíraného hmyzu. Obrazně řečeno, sebral včas smetanu a jim zbylo pouze podmáslí.

- Český entomolog-heteropterolog, středoškolský profesor Ladislav Duda byl jako učitel upjatý, strohý a velmi přísný pán. Zcela opačně se pak choval doma ve svém soukromí. Zde byl srdečný, plný účasti a sršel vtipem. Byl starým mládencem a ženám se spíše vyhýbal. Přesto však o něj kdysi jistá dáma projevila zájem a žertem se ho ptala,kolik brouků by musela znáti, aby si ji vzal. Duda, celý nesvůj, řekl, že by jich musela znát čtyřicet. Ve snu se mu pak zase ta dáma zjevila a těch čtyřicet různých druhů brouků opravdu znala. Ten sen ho značně rozčílil a vyvedl z míry. Aby nebyl úplně sám koupil si hýla, kterému dával hodiny zpěvu a mimo to " z dišperace " se dal do šňupání, což ho prý značně osvěžovalo.

- V mladších letech měl zájem o entomologii též význačný český botanik prof. Josef Velenovský. Často pořádal sběratelské exkurze s univerzitními posluchači, při nichž nezřídka docházelo k veselým příhodám a rozmanitým situacím. Jednou, když byl opět konán výlet do romantického údolí u Doubravčic na Černokostelecku, přihnala se v poledne bouřka. Prudký liják zahnal všechny studenty s prof.Velenovským do hostince ve vesnici pod Mukařovem. Když se vybouřilo, výletníci zaplatili a šli dále sbírat hmyz a rostliny. V lese se k prof.Velenovskému přidružila veselá roztomilá studentka a podala mu pečlivě v papíru zabalenou hroudu másla. " To Vám,pane profesore,posílá pan starosta té vesnice za to,že jste jim po tak dlouhém suchu opět přinesl déšť ".V té vsi se totiž už říkalo, že kdykoliv tam prof. Velenovský přijde, vždycky začne pršet. A to prý pozorovali už 25 roků.

- Funkcionář Přírodovědeckého klubu v Praze,botanik a entomolog Emil Binder se zajímal o studium much a lumků. Vypráví se, že jednou v neděli za červencového úpalu lovil s přítelem mouchy na bodlácích a umbelliferách v Jevanech, kam často na sběry zajížděl. Když k večeru celí upocení a žízniví vpadli do hospody "U Pačesa", byla tam právě venkovs-

ká taneční zábava v plném proudu.Svým utrmáceným vzezřením se oba sběratelé nějak znelíbili vyšňořeným, ale opilým místním chasníkům, kteří je bez okolků popadli a vyhodili z hospody ven. Binder s přítelem seděli pak na hospodářském dvoře za hnojem u špalku a byli rádi, když jim tam hospodský Pačes tajně donesl džbán piva k spláchnutí vyprahlých hrdel i zlosti z oné nedůstojné pohany.

- V létě roku 1910 podnikl prof. Jan Roubal svou známou entomologickou cestu na Kavkaz. Sbíral tu v horách, lesích i údolích a jednou dopoledne přišel na podhorskou louku u lesa, která byla porostlá vysokými a hustými trsy maliní. Malinami velkými jak palce byly trsy obsypány a tak milý profesor uvítal osvěžení několika hrstěmi těchto lahodných plodů. Trhá maliny, rozhrnuje keře a najednou slyší, že z druhého konce křoví také někdo obírá keře. "To budou asi báby z nedalekých chalup", myslí si a trhá chutné plody dál. Rozhrnuje keře a z druhé strany šustot a praskání větviček také sílí. Najednou ztrnul. Před ním se vynořila z křoví veliká, chlupatá, černá ruka s drápy a přitahuje si k sobě trsy obsypané malinami. Těď už pan profesor poznal, že jeho společníkem na druhé straně malinového roští není žádná vesničanka, ale pořádný černý medvěd. Rychle své malinové hody ukončil a ještě rychleji se uchýlil do ústraní, co nejdále z medvědova dohledu. Bázlivý : nebyl, ale on v takové pustině člověk přece jen nikdy neví .....

- MUDr. Robert Jelínek, pánský lékař z Dobříše se zabýval koleopterologií a sběr a studium brouků si velice oblíbil. Byl starým mládencem a proto bylo broučkaření jeho nejmilejší a jedinou zálibou.Vypráví se, že vždy před vánocemi si objednal u Staudingera v Drážďanech nebo u Reittera v Paskově kolekci pěkných brouků a pak netrpělivě čekal na zásilku. Když mu pošta balíček přinesla, obcházel jej, zálibně okukoval a sám před sebou předstíral, že neví kdo mu zásilku posílá a co je v ní. " Kdopak mi to posílá?, Co to asi může být?, To je asi dárek pod stromeček". Na štědrý večer balíček rozbalil, rozzářil se radostí a pak se dlouho těšil se zajímavými druhy brouků, které mu na jeho objednávku entomologická firma poslala.

- Kdysi z jara, ještě před první světovou válkou, vyjel si mladý a pilný student Jan Obenberger parníkem do Davle na podsevy u mravenců . Na lokalitě naprosíval do velkého plátěného pytle několik kilogramů drtě z velikánského mraveniště a v tlumoku si sběr odvážel domů. Tenkrát ještě byla na rohu proti nynějšímu Palackého pomníku potravní čára čili "akcíz". Při příjezdu parníku stál na můstku vždy muž v úřední čepici a přísným zrakem prohlížel, zda není co k zdanění. Student Oben-

berger ve svém sběratelském úboru nevzbuzoval moc důvěry a s velikým podivným rancem se zdál být jaksi podezřelý.A tak na něj muž zákona zahřměl s úřední přísností: "Co máte v tom ranci ?" "Ale - nic. Trochu drti", povídá klidně Obenberger."Ukažte to!" - nové zahromování.Co dělat. Ouřad je ouřad a proto musel chtě nechtě mravenčí pytel z rance ven. Pytel byl od mouky, bílý, čistě vypraný a tak "ha - už ho mám! " zajásal muž zákona. Sebral pytel, otevřel jej a hned celou ruku strčil dovnitř. Jak to dopadlo, to si jistě dovede každý představit, protože těch čilých a kousavých mravenců bylo v pytli jako máku. No,je vidět, že se na entomologa horlivá úřední přísnost nevyplácí.

Tak to bylo několik úsměvných historek z období entomologické činnosti té starší generace.



Adresa autora (Anschrift des Autors) :

Ing. Zdeněk Koleška, Litvínovská 521, 190 00 Praha 9.